

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
SREDNJOBOSANSKI KANTON
OPĆINA BUGOJNO**

**DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA OPĆINE
BUGOJNO ZA PERIOD 2025.-2027. GODINU**

Bugojno, juni 2024. godine

SADRŽAJ

1. Uvod.....	3
2. Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2025-2027 godine	5
3. Srednjoročna makroekonomska prognoza i fiskalna strategija BiH	10
4. Makroekonomska analiza za FBiH, SBK i Općinu Bugojno.....	13
5. Projekcije prihoda SBK za 2024. i za period 2025-2027.....	18
6. Projekcije Budžeta Općine Bugojno za period 2025-2027	21
6.1 Projekcije prihoda i primitaka za period 2025-2027.....	21
6.2. Projekcije rashoda i izdataka po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2025- 2027.....	25
7. Pregled programa aktivnosti budžetskog korisnika, Jedinstvenog organa uprave sa potrošačkim jedinicama, za period 2025-2027 godinu.....	30
8. Mjere i preporuke za upravljanje prihodima, primicima, rashodima i izdacima u budžetu Općine Bugojno.....	32

1. Uvod

U skladu sa Zakonom o Budžetima FBiH (Službene novine FBiH, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19, 28/20, 25a/22) urađen je dokument okvirnog Budžeta Općine Bugojno (skraćeno: DOB) za period od 2025. do 2027. godine, koji služi kao polazna osnova za izradu Nacrta i Prijedloga Budžeta za 2025. godinu i koji sadrži projekcije Budžeta Općine Bugojno za 2025., 2026. i 2027. godinu. Dokument okvirnog budžeta (DOB) predstavlja kratkoročnu i srednjoročnu ekonomsku i fiskalnu prognozu za društveno-ekonomsko okruženje, a u okviru kojeg se projicira ekonomski i fiskalni položaj općine u trogodišnjem periodu. Smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnji period sa viših nivoa vlasti (BiH, FBiH i SBK) trebale bi biti objavljene prije početka mjeseca juna u tekućoj fiskalnoj godini, kako bi javne uprave na lokalnom nivou (Općinski organi uprave) dobile pravovremeno informacije i statističke podatke koji su osnova za izradu Općinskog dokumenta okvirnog Budžeta za naredne tri godine. Zakonom o budžetima u FBiH („Sl. novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19, 28/20, 25a/22), propisan je budžetski kalendar kojim su utvrđeni krajnji rokovi za svaku fazu budžetskog planiranja i kojim je predviđeno da DOB za naredne tri godine, kao jedinstven dokument, vlada odnosno općinski načelnik razmatra i usvaja do 30. juna tekuće godine.

Teškoća za primjenu ovako definisanih zakonskih odredbi predstavljaju činjenice da su Zakonom o budžetima u FBiH definisane iste procedure i rokovi za pripremu budžetskih dokumenata za sve nivoe vlasti, stoga je potrebno u fazi pripreme navedenih dokumenata bazirati se na smjernicama ekonomske i fiskalne politike viših nivoa vlasti koje općine ne dobivaju u periodu pripreme svojih budžetskih dokumenata, odnosno činjenica je da smjernice za naredne tri godine sa viših nivoa vlasti (FBiH, SBK) uglavnom nisu dostupne u roku Općinskim organima uprave. Napominjemo da je u periodu od 2020. do 2023. godine zbog negativnog uticaja pandemije izazvane Corona virusom "COVID 19" nastala globalna ekonomska kriza praćena sa inflacijom (općim rastom cijena) i zbog toga očekuje se nastavak nebalansiranog ekonomskog razvoja praćen sa rastom stope inflacije u 2024. godini na svim nivoima vlasti BiH, što će posebno negativno uticati na izvršenje rashoda i izdataka. Zbog navedenih razloga, dokumenti okvirnih budžeta sa viših nivoa vlasti koji su trenutno dostupni i objavljeni prošle 2023. godine nisu u

potpunosti relevantni i mogu se samo dijelom razmatrati prilikom projekcije Budžeta za naredne tri godine.

Imajući u vidu navedeno, izrada Dokumenta okvirnog Budžeta općine Bugojno za period 2025.-2027. temelji se na slijedećim dokumentima/informacijama: 1) Procjena i projekcija prihoda Srednjobosanskog kantona i Općina za period 2024.-2027. godine (dostavljeno Općini Bugojno od ministarstva finansija SBK, maj 2024), 2) Projekcija prihoda od indirektnih poreza za razdoblje 2025.-2027. godine objavljenim od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje, 3) Izvještaji o izvršenju budžeta Općine Bugojno za 2023 godinu kao i Izvještajio izvršenju budžeta za period 01.01.2024. do 31.03.2024. godine (kompletirano u martu i aprilu 2024.), 4.) DOB FBiH za 2024-2026. god i DOB SBK za 2024-2026. god., 5.) Statistički podaci objavljenim u Statističkom godišnjaku i mjesečnim statističkim pregledima Federacije Bosne i Hercegovine za 2022.i 2023. god. (Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2023. godine), 6) Socioekonomskim pokazateljima po općinama u FBiH (Federalni zavod za programiranje, juni 2024), 7) Statistički podaci od Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (maj, 2023), 8) IMF World economic outlook 2024. (april, 2024), 9) Bilten Zavoda za zapošljavanje SBK (januar, 2024.). 10) Smjernicama ekonomske i fiskalne politike FBiH i SBK za razdoblje 2025-2027. (maj, 2024), 11) Informacijama Općinskih službi (budžetskih korisnika) po osnovu dostavljene instrukcije br.1 za izradu DOB-a za period 2025-2027. godinu.

Napomena: Statistički podaci od prethodno navedenih Zavoda, direkcija, ministarstava i drugih institucija uglavnom nisu ažurirani proteklih mjeseci 2024. godine tako da su se za makroekonomsku analizu dijelom koristili podaci iz prethodnih godina.

Procjena prihoda, primitaka i rashoda i izdataka za Općinu Bugojno za period 2025.-2027. godine je dostavljena ministarstvu finansija SBK dana 29.05.2024. godine, koja je urađena na osnovu izvještaja o izvršenju budžeta Općine za 2023. godinu, izvještaja o izvršenju budžeta za period 01.01.-31.03.2024., kao i dostavljenim projekcijama poreznih prihoda od ministarstva finansija SBK za Općinu Bugojno. Važno je imati u vidu da DOB predstavlja osnovu za planiranje godišnjeg budžeta i nije limitirajući faktor planiranja prihoda i izdataka prilikom donošenja dokumenata Budžeta, ali treba predstavljati gornju granicu rashoda za trogodišnji period prilikom pripreme budžetskih dokumenata iako je, uzimajući u obzir trenutne okolnosti (ekonomska kriza i inflacija),

gotovo nemoguće postići identične vrijednosti projiciranih DOB-om i nacrtom, odnosno prijedlogom budžeta.

2. Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2025-2027 godine

Savremena makroekonomska politika sastoji se od kombinacije mjera iz više segmenata: ekonomske, monetarne, politike platnog bilansa, dohodaka, cijena, te fiskalne politike. Fiskalna politika se može definisati kao svjesna promjena prihoda i rashoda kojima je svrha ostvarivati makroekonomske ciljeve ekonomske politike, poput pune zaposlenosti, stabilnih cijena, zadovoljavajuće stope privrednog rasta i ostvarenja eksterne ravnoteže. Pod fiskalnom politikom podrazumijeva se ponajprije upravljanje budžetskim prihodima u svrhu finansiranja javnih rashoda. Cilj je postići ekonomski rast uz istovremeno visoku zaposlenost i nisku inflaciju, a isti je u potpunosti ostvariv jedino uz kombinaciju instrumenata fiskalne politike.

Svrha smjernica ekonomske i fiskalne politike je prvenstveno definisati smjer i ciljeve ekonomske i fiskalne politike, kao i visinu finansijskih planova budžetskih i vanbudžetskih korisnika, s fokusom na dalju provedbu fiskalne konsolidacije i politike smanjenja/ograničavanja javne potrošnje na svim nivoima vlasti u BiH. Smjernice trebaju da sadrže: Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike, Osnovne makroekonomske pokazatelje, Osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike, pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za fiskalnu i za slijedeće 2 godine, Procjenu prihoda budžeta i predviđene promjene javnog duga i strategiju upravljanja dugom.

Cilj Smjernica jeste uputiti djelovanje federalnih i kantonalnih ministarstava i institucija, te jedinica lokalne samouprave na politike i aktivnosti koje će najviše doprinijeti ostvarenju definisanih strateških ciljeva. Iako su globalna inflacija i rat u Ukrajini doveli do značajnih negativnih socijalnoekonomskih posljedica, projekcije za naredno srednjoročno razdoblje prate pretpostavku o postupnom oporavku ekonomije i pozitivnim kretanjima ključnih makroekonomskih pokazatelja u BiH. Naime, nakon pada realnog BDP-a u 2020. godini od – 3,2 %, u srednjoročnom razdoblju u domaćoj privredi, predviđao se postupni oporavak ekonomske aktivnosti. DEP-ove projekcije za razdoblje od 2024. do 2027. godine predviđaju realni rast BDP-a u Bosni i Hercegovini s prosječnom stopom od oko 3 % godišnje. Očekuje se rast od 2,8 % u 2025., 3,0 % u 2026. i 3,1 % u 2027. godini.

Vlada Federacije BiH je na 256. sjednici održanoj 18. februara 2021. godine usvojila Strategiju razvoja Federacije BiH 2021. - 2027. Riječ je o integriranom, multisektorskom strateškom dokumentu koji definira javne politike i usmjerava socioekonomski razvoj na teritoriju Federacije BiH. Ona je temelj za izradu mandatnih i godišnjih programa rada Vlade FBiH, programa javnih investicija (PJI), trogodišnjih i godišnjih planova rada federalnih ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog proračuna i godišnjeg proračuna. Strategija je podloga za usklađivanje i izradu sektorskih i strategija razvoja kantona i jedinica lokalne samouprave. Ovim dokumentom su definirana četiri strateška cilja i 18 prioriteta, a unutar ciljeva i prioriteta je definirano 78 mjera za implementaciju. Strateški ciljevi su: 1) Ubrzan ekonomski razvoj 2) Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj 3) Resursno efikasan i održiv razvoj 4) Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor. U narednom srednjoročnom razdoblju Vlada Federacije BiH planira nastaviti s provedbom mjera za ublažavanje negativnih posljedica pandemije, odnosno za oporavak i stabiliziranje gospodarstva. Planira se provođenje mjera štednje u javnom sektoru ograničavanjem rasta broja zaposlenih i rasta izdataka i doprinosa na plaće. Za ublažavanje negativnih posljedica na privredu planiraju se sredstva za Fond za ekonomsku stabilizaciju koji će se dodijeliti najugroženijim privrednim subjektima, ali i za kapitalna ulaganja i ključne ekonomske aktivnosti. Oporavak ekonomije ostvarit će se jačanjem kreditnog potencijala putem Jamstvenog fonda, što će osim povećanja bankarske aktivnosti utjecati i na poboljšanje likvidnosti i investicijske aktivnosti gospodarskih subjekata.

Vlada Federacije BiH usvojila je Strategiju reforme upravljanja javnim financijama (UJF) u Federaciji BiH za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Cilj ove strategije je: poboljšanje raspodjele javnih resursa putem povećanja transparentnosti i učinkovitosti upravljanja javnim financijama u FBiH. Program ekonomskih reformi FBiH za razdoblje od 2024 do 2026. godinu, usvojen u martu 2024. godine, nadopunjuje program na razini BiH i definira specifične reforme za FBiH. Glavni izazov za FBiH je povećanje produktivnosti ekonomskog rasta te uklanjanje prepreka koje sprečavanju zemlju da iskoristi svoje potencijale.

U skladu sa usvajanjem strategije razvoja Federacije BiH 2021.- 2027., usvojena je i Strategija razvoja SBK za razdoblje 2021. – 2027. godina (april 2021.). Strategija razvoja predstavlja ključni strateško-planski dokument koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj SBK. Strategija je urađena uz uvažavanje postojećih strateških dokumenata

po vertikalnoj i horizontalnoj razini, postojećeg socio-ekonomskog stanja i razvojnih prioriteta i potreba Kantona, raspoloživih i budućih kapaciteta. Strategijom razvoja definirano je ukupno 185 strateških projekata organiziranih u 38 mjera i 12 prioriteta. Strategijom razvoja SBK predviđen je najveći iznos finansijskih sredstava za implementaciju drugog strateškog cilja i to 66,6 % (prvog 30,9 % i trećeg 2,5 %). Ukupna vrijednost planiranih strateških projekata iznosi oko 421 milijuna KM. Postotak planiranih sredstava koji se odnosi na budžetska sredstva je 51 % dok se preostalih 49 % odnosi na ostale izvore financiranja. Ovom Strategijom SBK će biti zvanično zastupljen u participativnoj izradi Strategije razvoja FBiH i time će biti kompatibilna sa strategijom na razini države BiH, kako bi se osiguralo da se prioriteti SBK izraze i na federalnom i državnom nivou.

U skladu sa navedenim strategijama razvoja potrebno je da i Općine urade svoje vlastite srednjoročne strategije razvoja za isti period kako bi došlo do harmonizacije razvoja svih nivoa vlasti i kako bi se planirani infrastrukturni projekti općina/lokalnih samouprava u narednim godinama mogli realizirati kroz budžet uz pomoć viših nivoa vlasti.

Prema preliminarnim procjenama, a na osnovu objavljenih saopćenja Federalnog zavoda za statistiku za mart 2024. godine u odnosu na mart 2023., index obima industrijske proizvodnje u FBiH je iznosio 104,6. Dok je za SBK iznosio 84,3. Pokrivenost uvoza izvozom FBiH u procentima za period I-III 2023 iznosio je 62,8 dok je za SBK iznosio 74,9. Prosječna neto plaća u aprilu 2024. godine u FBiH je iznosila 1.364 KM dok je u februaru 2024. godine u SBK iznosila 1.080 KM.

Iz predhodnih projekcija i statističkih podataka vidljivo je da će u narednom periodu u 2024. godini doći do postepenog povećanja izvoza, uvoza, ali i daljnjeg rasta cijena i inflacije zbog uglavnom negativnog uticaja rata u Ukrajini u proteklom periodu na globalno tržište roba i usluga.

Uzimajući u obzir da vanjsko okruženje predstavlja glavnu strukturnu odrednicu većine ekonomskih kretanja u BiH, ono isto tako predstavlja i potencijalni izvor rizika za domaća ekonomska kretanja. Eskalacija globalnih izazova kao što su pandemija virusa "COVID 19", trgovinski ratovi, inflacija, rat u Ukrajini kao i usporeni rast BDP u regionu odrazit će se negativno i na ekonomski rast BDP-a u BiH u 2024 godini. To će rezultirati

i dalje slabijom izvoznom potražnjom, odnosno usporavanjem prosječne stope rasta robnog izvoza, te će imati negativan uticaj na priliv kapitala, posebno uzevši u obzir da zemlje EU predstavljaju ključni izvor za eksterno finansiranje u BiH. Pored eksternih, potencijalni rizik za ostvarivanje makroekonomskih projekcija predstavljaju i rizici internih dinamika. Osnovni interni rizik koji bi mogao imati negativan uticaj na ekonomski rast vezan je za usporeni proces formiranja i stabilizacije vlasti na svim nivoima vlasti BiH i nastavak nesuglasica oko reformskih procesa. Rizik u srednjem roku predstavlja i migracija stanovništva, koja dodatno prijeti smanjenju ljudskih resursa i produktivnosti, a samim time i projiciranom ekonomskom rastu.

Fiskalna politika u 2025. godini i u narednom srednjoročnom periodu treba biti fokusirana na posebnim mjerama za podršku privatnom sektoru i javnim infrastrukturnim radovima kao i mjerama u borbi protiv korupcije u cilju povećanja fiskalnog prostora politikama koje promovišu dugoročni rast i suzbijanje sive ekonomije. Ključne aktivnosti prvenstveno podrazumijevaju djelovanje u pravcu stvaranja povoljnog i stabilnog poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv i domaćih i stranih investicija, kao glavnog generatora srednjoročnog makroekonomskog rasta.

Kontrola trošenja i dodjele javnih sredstava kroz transfere, odnosno subvencije bi se trebala pojačati implementacijom programskog budžetiranja na nivou Federacije BiH, Kantona i Općina. Stabilna fiskalna politika kroz restrikciju javne potrošnje je polazna osnova djelovanja po pitanju provedbe odgovorne politike upravljanja javnim rashodima.

Preporuka je za sve nivoe vlasti provođenje restriktivne javne potrošnje u periodu 2025-2027. godina, s ciljem održavanja stabilnog finansijskog sistema i budžetske ravnoteže, te jače kontrole nad javnom potrošnjom. Provedba navedenih mjera i aktivnosti, uz fokus na nastavak provođenja mjera smanjenja ukupnih rashoda i izdataka, i zajedno sa efektima poreznih politika, omogućit će stvaranje fiskalnog prostora za javne investicije i kapitalne projekte, što će u konačnici pridonijeti stabilnosti javnih finansija na svim nivoima vlasti. Također, bitno je napomenuti da je za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika od izuzetnog značaja i sagledavanje stanja i projekcija javnog duga. Da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i obezbijedio osnov za razvojne inicijative, zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama na svim nivoima vlasti.

U skladu sa navedenim smjernicama za više nivoe vlasti, potrebno je da Općina Bugojno slijedi iste kako bi se najprije stabilizirao općinski budžet za 2024. godinu i što realnije planirali prihodi, primici, rashodi, izdaci i finansiranje za period 2025-2027. godinu. Priliv prihoda budžeta Općine Bugojno za period 01.01.-31.03.2024. godine je bio na zadovoljavajućem nivou (4.439.043 KM), međutim zbog situacije oko rastuće inflatorne stope, potrebno je posebno pratiti mjesečni priliv poreznih prihoda koji će po dostavljenim projekcijama od SBK u narednim godinama imati uspone i padove.

Zbog toga je od krucijalne važnosti da Općinski Načelnik zajedno sa Općinskim službama (potrošačkim jedinicama) i Općinskim vijećem narednih mjeseci usaglasi stavove oko izrade Nacrt budžeta za 2025. godinu odnosno za naredne tri godine, u skladu sa Zakonom o Budžetima FBiH, na način da se smanji javna potrošnja odnosno da se smanje rashodi na stavkama u budžetu koji nisu od prioritetnog značaja za srednjoročni ekonomski razvoj a tu se prije svega misli na dio tekućih transfera koji ne doprinose makroekonomskoj dugoročnoj stabilnosti. S druge strane, subvencije javnim preduzećima za investicione i infrastrukturne projekte i subvencije malim i srednjim preduzećima i registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima trebaju biti prioritet za naredne tri godine.

3. Srednjoročna makroekonomska prognoza i fiskalna strategija BiH

Tabela 1. Makroekonomske projekcije BiH za period 2022. - 2027. godine

INDIKATOR	ZVANIČNI PODACI	PROJEKCIJE				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nominalni BDP u mil KM	45.518	49.061	51.363	53.968	56.783	59.719
Nominalni rast u %	13,7	7,8	4,7	5,1	5,2	5,2
BDP deflator (prethodna godina = 100)	109,5	105,9	102,4	102,2	102,2	102
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	41.560	46.323	50.149	52.822	55.576	58.549
Realni rast u %	3,8	1,8	2,2	2,8	3,0	3,1
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	14	6,1	2,2	2	1,9	1,8
Potrošnja u mil KM	39.284	42.201	43.865	45.380	47.096	48.877
Realni rast u %	1,8	1,5	1,6	1,5	1,8	1,7
Vladina potrošnja u mil KM	8.513	8.939	9.296	9.575	9.853	10.149
Realni rast u %	1,3	1,2	1,5	1	1,1	1,1
Privatna potrošnja u mil KM	30.771	33.262	34.568	35.805	37.243	38.728
Realni rast u %	1,9	1,6	1,7	1,6	2	1,9
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	10.081	10.682	11.118	11.754	12.481	13.246
Realni rast u %	0,3	1,7	2,3	3,8	4,7	4,6
Vladine investicije u mil KM	1.356	1.451	1.610	1.723	1.878	2.028
Realni rast u %	-5	1,9	7,8	3,9	6,8	5,8
Privatne investicije u mil KM	8.725	9.231	9.508	10.031	10.603	11.218
Realni rast u %	1,2	1,6	1,5	3,8	4,3	4,4
Uvoz u mil KM	28.230	27.869	29.332	31.108	33.704	36.231
Nominalni rast u %	33,8	-1,3	5,2	6,1	8,3	7,5
Realni rast u %	6,2	-2,4	3,9	4,6	6,7	5,3
Izvoz u mil KM	21.954	21.610	23.142	25.269	28.156	30.986
Nominalni rast u %	31,7	-1,6	7,1	9,2	11,4	10
Realni rast u %	12	-3	5,2	7,1	8,9	7,5
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	23,3	23,5	24,4	24,9	25,1
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.978	-1.704	-1.612	-1.250	-1.116	-1.109
Rast u %	184,7	-13,9	-5,4	-22,4	-10,7	-0,6
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,3	-3,5	-3,1	-2,3	-2	-1,9

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2024. godine

U osnovnom scenariju makroekonomske projekcije za period 2023-2027 (Tabela 1.) projekcije se zasnivaju na pretpostavkama da će tokom 2024.godine doći do umjerenog ekonomskog rasta ali ne i dovoljnog. Ključno uporište za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u periodu 2025-2027. godine predstavljat će kretanja u privrednoj aktivnosti u vanjskom okruženju, kao i doprinos unutarnje dinamike u stvaranju ekonomskog rasta. Osim tog poboljšanja vanjskog okruženja, vrlo važan preduvjet za oporavak ekonomskog rasta u zemlji u tom razdoblju bit će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturnih reformi kako bi se ojačao doprinos unutarnje dinamike u njezinu stvaranju.

Pod pretpostavkom da će se te okolnosti ostvariti u skladu s projekcijama DEP-a za period 2025- 2027., umjereni ekonomski oporavak očekuje se u Bosni i Hercegovini s prosječnom realnom stopom BDP-a od oko 3 % na godišnjoj razini (2025: 2,8 %, 2026: 3,0 % i 2027: 3,1 %).

Prema podacima i projekcijama Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) i Federalnog ministarstva finansija (navedeni u tabeli 1.), može se vidjeti da se u 2023. godini u BiH desio rast realnog BDP-a od 1,8 %, dok se zbog trenutne ekonomske stabilizacije očekuje rast od 2,2 % u 2024. godini, dok bi u 2027. godini realan rast BDP trebao biti približno na nivou kao što je bio u 2019. godini.

S obzirom na visoku razinu javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini u 2024. godini, očekuje se postupna stabilizacija javnih finansija u narednom razdoblju kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. U razdoblju 2025.- 2027. godine u Bosni i Hercegovini očekuje se povećanje ukupnih investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta u 2025. od 3,8 %, u 2026. od 4,7 % i u 2027. od 4,6 %.

Osim povećanja privatnih ulaganja, koja čine većinu ukupnih ulaganja (oko 80 % ukupnih ulaganja), očekuje se značajniji doprinos javnih ulaganja. Smatra se da bi napredak u procesu evropske integracije, u kombinaciji s unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese mogao povećati interes domaćih i stranih investitora za ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. S druge strane, s obzirom na strukturu i položaj ekonomije Bosne i Hercegovine, javna ulaganja su nešto važnija poluga za poticanje ekonomskog rasta u srednjoročnom razdoblju.

Projekti u sklopu izgradnje cestovne infrastrukture i energetske projekata, kao i dostupnost sredstava od međunarodnih finansijskih institucija, mogli bi rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od oko 4 %, uz njihovu adekvatnu i pravovremenu provedbu. Tako bi se u srednjoročnom razdoblju udio javnih ulaganja u BDP-u u Bosni i Hercegovini povećao na oko 3 % BDP-a.

Stabilno vanjsko okruženje uz unapređenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji preduvjet su za unaprijeđenje vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod materijalizacijom ovih vanjskih pretpostavki u razdoblju 2025-2027., može se očekivati povećanje vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U ovom slučaju, u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji realni rast izvoza od oko 10 % pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi se u tom razdoblju, zahvaljujući tom rastu izvoza, udio izvoza u BDP-u povećao na oko 56 % na kraju 2027. godine. S druge strane, očekuje se da će se uvoz tijekom istog razdoblja kretati godišnjoj stopi rasta od 5,3 % (u 2027. godini).

Preduslov za materijalizaciju navedenih projekcija makroekonomskih pokazatelja predstavlja prevazilaženje novonastalih izazova u što kraćem roku. S druge strane, prijetnju realizaciji ovih projekcija predstavljaju i unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složeni sistem donošenja odluka i usporen tempo provođenja ekonomskih reformi u zemlji. Eventualna kašnjenja u procesu formiranja vlasti i provođenju reformi će se negativno odraziti na planiranu dinamiku izvršenja javnih investicija što bi se sigurno odrazilo i na ukupni ekonomski rast. Što se tiče rizika u srednjem roku za period 2025.-2027. godina, oni se odnose na moguće produljenje krize praćenom sa inflacijom i daljnje slabljenje privredne aktivnosti u zemljama EU-a, što se uglavnom odnosi na zemlje poput Njemačke i Italije. Naime, pogoršanje ekonomskih mogućnosti u vanjskom okruženju vrlo vjerojatno bi ugrozilo pretpostavke u osnovnom scenariju. S druge strane, takva kretanja u međunarodnom okruženju usporila bi planirani ekonomski oporavak zemlje u srednjoročnom razdoblju zatim poticala migraciju stanovništva iz Bosne i Hercegovine posebno mladog, obrazovanog i stručnog kadra što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektovanog.

U periodu 2025.-2027. godine na tržištu rada projicira se blago poboljšanje usljed pozitivnih ekonomskih aktivnosti u okruženju i u zemlji. Na rast broja zaposlenih će prvenstveno utjecati oporavak oblasti koje su u pandemiji imale najveći gubitak zaposlenih kao što su industrija, trgovina, hotelijerstvo i ugostiteljstvo (projicira se rast zaposlenosti od 1 % - 5 % u periodu 2025.-2027. godine. Uprkos predhodno navedenom, trenutni rast stope inflacije će negativno uticati na kupovnu moć potrošača a kako Vlade na svim nivoima vlasti ne potiču rast plaća u skladu sa rastom cijena u konačnici će se umanjiti ukupna potrošnja što će u konačnici negativno uticati na sveukupnu ekonomiju BiH.

4. Makroekonomska analiza za FBiH, SBK i Općinu Bugojno

Ukupan broj stanovnika u FBiH krajem 2023. godine je procenjen na 2.150.054. Prosječna neto plaća za IV mjesec 2024. godine je iznosila 1.364 KM. Prema preliminarnim procjenama, a na osnovu objavljenih saopćenja Federalnog zavoda za statistiku index obima industrijske proizvodnje u FBiH u IV mjesecu 2024. iznosio je 94,7. Ukupna desezonirana industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine u martu 2024. godine u odnosu na februar 2024. godine, manja je za 7,5%. U martu 2024. godine, u odnosu na mart 2023. godine, industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine, kalendarski prilagođena, manja je za 9,3%.

Ukupna desezonirana industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine u aprilu 2023. godine u odnosu na mart 2023. godine, manja je za 4,3 %. U aprilu 2023. godine, u odnosu na april 2022. godine, industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine, kalendarski prilagođena, manja je za 9,9 %. Potrošačke cijene u maju 2023. godine, pale su za 0,4% u odnosu na prethodni mjesec. U maju 2023. godine u odnosu na maj/svibanj 2022. godine, cijene su porasle za 5,8 % (godišnja inflacija).

Federacija BiH je za maj 2023. ostvarila izvoz u ukupnoj vrijednosti 989.678 hilj./tis. KM, što je za 56.142 hilj. KM ili 6 % više u odnosu na april/travanj 2023., odnosno za 78.803 hilj./tis. KM ili 7,4 % manje u odnosu na maj/svibanj prethodne godine. U periodu januar – maj 2023. izvoz je prosječno rastao svaki mjesec za 0,98 %, a uvoz je prosječno padao za 0,57 %. Procenat pokrivenosti uvoza izvozom je 58,6 % što je za 1%

više u odnosu na april/travanj 2023. kada je pokrivenost iznosila 57,6 %. Trgovinski deficit Federacije BiH za maj/svibanj 2023. iznosi je 6,97 milijardi KM.

U aprilu 2023. ukupan broj zaposlenih u Federaciji BiH je 539.516. U odnosu na prethodni mjesec broj zaposlenih se povećao za 0,5 % a broj zaposlenih žena se povećao za 0,6%. Broj zaposlenih u odnosu na četvrti kvartal 2022. godine je povećan za 1,1%, a broj nezaposlenih je smanjen za 8,8 %. U odnosu na prvi kvartal 2022. godine broj zaposlenih je u 2023. povećan za 2,9 % a broj nezaposlenih je smanjen za 20,4 %. Ukupan broj aktivnog stanovništva u 2023. se smanjio u odnosu na četvrti kvartal 2022. godine za 0,5 %. Imajući u vidu navedeno realna stopa prociranog rasta Federacije BiH u 2023. iznositi će 2,3 %, a za period 2024. – 2026. g. prosječna stopa realnog rasta procjenjuje se na 3,3 %. (Izvor: Federalno ministarstvo finansija FBiH , maj 2023). U 2022 godini u FBiH ukupno ostvarenje javnih prihoda je iznosilo oko 12.2 milijarde KM i u poređenju sa ostvarenjem iz prethodne godine predstavlja rast od oko 9,5 %.

Prema raspoloživim podacima, ukupni dug u FBiH na dan 31.12.2022. godine iznosio je 6.475,01 mil. KM, što predstavlja smanjenje za 50,66 mil. KM ili 0,78 % u odnosu na prethodnu godinu.

FBiH se sastoji od 10 kantona a Srednjobosanski kanton (SBK) zauzima 3.189 km² površine FBiH i čine ga dvanaest općina: **Bugojno**, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez, koje čine 12,21 % ukupne teritorije Federacije BiH, odnosno 6,23 % ukupne teritorije Bosne i Hercegovine. Procjene Federalnog zavoda za statistiku pokazuju da u SBK kantonu ima oko 251.000 stanovnika, što je oko 11 % u odnosu na ukupan broj stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine. Gustoća naseljenosti je nešto ispod prosjeka Federacije BiH (79,0 u SBK naspram 84,5 stanovnika po km² u FBiH).

Posebno u uvjetima ekonomske krize, provedba Reformske agende u cilju apliciranja za članstvo u EU je prioritet. Širok set srednjoročnih prioriteta treba biti prerađen u konkretne inicijalne mjere i pothvate, koji će biti pripremljeni i prilagođeni suočavanjem sa najavljenom recesijom i trebali bi biti provedeni u periodu od 2024 do 2025. godine, sa svakom institucijom pojedinačno i na svim nivoima vlasti. Ove mjere i pothvati trebaju biti razrađeni do daljnjih preciznijih mjera koje će Reformsku agendu pomjeriti s njene početne faze dalje u srednjoročno razdoblje.

Provedba ovog dokumenta značajno i pozitivno će utjecati na ekonomsku i fiskalnu politiku u SBK i njenim općinama. U 2021. godini usvojen je dokument **Strategije razvoja SBK za razdoblje 2021. – 2027. godina.** Strategija razvoja predstavlja ključni strateško-planski dokument koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj ovog kantona.

Prema raspoloživim statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u FBiH na kraju 2022. g. iznosio je 120.307, što je više za 2.293 ili 2,7% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u SBK na kraju 2022. godine iznosio je 11.235. U SBK za isti period broj pravnih osoba je iznosio 5.569, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 100 ili 1,8 %, dok je broj fizičkih osoba-obrtnika u SBK na kraju 2022. godine iznosio 5.666 što je više za 132 ili 2,4 %. *(Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja: Socioekonomski pokazatelji po Općinama u FBiH, juni 2023. godine.-Napomena: Podaci za 2023 nisu objavljeni do 30 juna 2024.).*

Tabela 2. Stanovništvo i Struktura poslovnih subjekata u SBK po općinama (stanje 31.12.2022.)

Općine	Stanovništvo	Broj preduzeća				Broj preduzeća na 1000 stanovnika
		Ukupno	Pravne osobe	Jedinice u sistemu pravnih osoba	Obrti	
UKUPNO SBK	245.633	13.966	5.569	2.731	5.666	56,9
Bugojno	30.567	2.322	783	417	1.122	76,0
Busovača	17.486	921	341	134	446	52,7
Dobretići	1.521	40	27	13	0	26,3
Donji Vakuf	13.605	705	245	149	311	51,8
Fojnica	11.398	616	228	110	278	54,0
G.Vakuf-Uskoplje	19.666	850	303	156	391	43,2
Jajce	25.961	1.032	443	225	364	39,8
Kiseljak	19.994	1.403	622	256	525	70,2
Kreševo	4.816	372	206	58	108	77,2
Novi Travnik	23.397	1.039	441	238	360	44,4
Travnik	51.469	2.851	1.127	646	1.078	55,4
Vitez	25.753	1.815	803	329	683	70,5
FBiH	2.156.846	151.567	65.658	31.260	54.649	70,3

Izvor: Federalni zavod za programiranje, Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2022., juni 2023.

Napominjemo da SBK nekoliko godina unazad zauzima tek 7. mjesto od 10 kantona u Federaciji BiH po indeksu razvijenosti. Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2022. godini, objavljenim u izvještaju Socioekonomski pokazatelji po općinama Federalnog zavoda za programiranje razvoja, na 19. mjestu po rang razvijenosti u FBiH je općina Vitez, dok je Općina Bugojno po rang razvijenosti na 38 mjestu od ukupno 79 Općina FBiH.

Industrijska proizvodnja SBK i Općine Bugojno

U 2022. godini u SBK je ostvaren rast obima industrijske proizvodnje za 4,3 %. Najveći doprinos rastu obima industrijske proizvodnje SBK imaju netrajni proizvodi za široku potrošnju a najveće učešće u rastu ima područje prerađivačke industrije.

U SBK izvoz je u 2022 godini iznosio 938 mil. KM što je za 14,4% više u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz SBK-a učestvuje u ukupnom izvozu FBiH sa 7,8 %.

Uvoz u SBK u 2022. godini iznosio je 1.308 mil. KM što je za 17,2 % veći u odnosu na prethodnu godinu. Uvoz SBK-a učestvuje u ukupnom uvozu FBiH sa 6,4%.

Trgovinski deficit u Srednjobosanskom kantonu u 2021. godini bilježi deficit u iznosu od 370 mil. KM i bilježi smanjenje od 73 miliona u odnosu na prethodnu godinu. Procenat pokrivenosti uvoza izvozom u 2022. godini u SBK je 71,7%.

Općina Bugojno je u 2022. godini ostvarila ukupni izvoz od 91 milion KM i uvoz u iznosu od 68.5 miliona KM dok je trgovinski bilans iznosio 22.5 milion KM. (Izvor: Federalni zavod za programiranje, Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2022., juni 2023).

Tržište rada SBK i Općine Bugojno

U skladu sa trendovima u 2022. i 2023. godini u cijeloj BiH i na području SBK vidljiv je pad broja stanovnika, uzrokovan kako padom nataliteta tako i odlaskom radne snage sa područja SBK u inostranstvo. Na navedenu problematiku ukazuje i kontinuirano smanjenje broja učenika na 1.000/stanovnika. U SBK broj zaposlenih u 2022. godini je iznosio 50.474 što je za 544 ili 1,1 % više u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih u SBK učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 9,4 %.

Registrovana nezaposlenost u SBK u 2022. godini je iznosila 31.236 osoba što je smanjenje u odnosu na prethodnu godinu za 2.725 ili 8%. Udio nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH iznosi 10,8 %. Stopa nezaposlenosti u SBK u 2022. godini (zvanično registrovani broj nezaposlenih u odnosu na radnu snagu) iznosi 38,2 %, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 2,3 procentna poena i iznad je stope nezaposlenosti u FBiH koja je iznosila 35,1 %.

U SBK prosječna mjesečna neto plaća je u 2022. iznosila 893 KM što je više za 11,8 % u odnosu na 2021. godinu i što je 80,2 % u odnosu na prosjek FBiH. Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u skoro svim općinama SBK, (*Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH., Sarajevo, juni 2023.- novi podaci u 2024. godini još nisu objavljeni*).

Prema objavljenim podacima u Biltenu Službe za zapošljavanje SBK (januar 2024. godine) na dan 31.12.2023. godine na evidenciji Službe za zapošljavanje Srednjobosanskog kantona bilo je evidentirano ukupno 30.119 nezaposlenih osoba, što je u poređenju sa stanjem 31. decembra 2022.godine smanjenje za 2.387 osoba, ili 7,3 %. Broj nezaposlenih lica u općini Bugojno sa 31.12.2023.godine je iznosio 4.064 dok je broj nezaposlenih lica na dan 31.12.2022. godine iznosio 4.524. Prema tome, sa 31.12. 2023. godini u Općini Bugojno bilježimo pad broja lica koja traže posao za 460 odnosno za 10,2 % manje u odnosu na 2022. godinu (*Izvor: Bilten Zavoda za zapošljavanje SBK, januar 2024.*).

5. Projekcije prihoda SBK za 2024. i za period 2025-2027

Strukturu javnih prihoda budžeta SBK čine prihodi po osnovu **poreznih prihoda** (većim dijelom indirektnih poreza- najviše od poreza od PDV-a i direktnih poreza- najviše od poreza na dobit i poreza na dohodak) te **neporeznih prihoda** u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, pristojbi-taksih, novčanih kazni, doprinosa i drugih prihoda a koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. **Ukupni prihodi, primici i finansiranje u budžetu SBK za 2023. godinu su ostvareni u iznosu od 297 mil. KM** dok se za 2024. godinu procjenjuju u iznosu od 380 mil. KM što predstavlja rast od 27,9 %. Za srednjoročni period SBK od 2025 do 2027 projicirano je da prihodi, primici i finansiranje u budžetu SBK iznose 362.7 mil. u 2025., 379,6 mil. u 2026., i 395.5 mil. u 2027. godini.

-POREZNI PRIHODI SBK

Porezni prihodi u 2025. godini projicirani su u iznosu od 311,9 milijuna KM. Očekuje se rast ovih prihoda u narednim godinama, pa su prihodi za 2026. godinu projicirani na 336,0 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 7,7 %. Za 2027. godinu se očekuje da će iznositi 357,8 milijuna KM, što je povećanje od 6,5 % u odnosu na prethodnu godinu.

-NEPOREZNI PRIHODI SBK uglavnom ovise od realizacije planova rada pojedinih ministarstava i institucija, obzirom da u ovu kategoriju čine prihodi od pristojbi, naknada, prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika proračuna i vlastiti prihodi), naknada prema kantonalnim zakonima i drugim propisima. Projekcije neporeznih prihoda za 2025. godinu iznose 21,7 milijuna KM, što predstavlja pad od 16,6 % u odnosu na projekciju za 2024. godinu. Za 2026. godinu očekuje se rast od 5,0 %, s ukupnim prihodom od 22,7 milijuna KM, dok se za 2027. godinu predviđa iznos od 23,2 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 1,9 %

Kretanja prihoda budžeta SBK u razdoblju 2025. – 2027. prvenstveno se temelje na postojećim poreznim politikama, uzimajući u obzir i učinke najavljenih poreznih izmjena, te očekivanim oporavkom gospodarske aktivnosti. Početkom 2024. godine privreda u SBK je stavljena pred nove izazove zbog složenih međunarodnih političkih

prilika povezanih s ratnim događajima u Ukrajini koja se značajno odražava u globalnim gospodarskim tokovima, prvenstveno iznenadnim i visokim inflatornim skokovima.

- Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa jedinstvenog računa

Prihodi od indirektnih poreza s Jedinstvenog računa su Zakonom o pripadnost javnih prihoda u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15. 17/22) su detaljno regulisani raspodjelom prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcije za ceste.

Po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, raspodjela prihoda od direktnih (neizravnih) poreza s jedinstvenog računa, ukupno za SBK (Kantonalni budžet i općinski budžeti Kantona) očekuje se u iznosu od 273 milijuna KM u 2025. godini, što predstavlja rast od 13 % u odnosu na 2024. godinu. Za 2026. godinu projekcije iznose 296.1 milijuna KM, što predstavlja rast od 8,4 % u odnosu na 2025. godinu, dok se u 2027. godini očekuju u iznosu od 315.8 milijuna KM ili 6,7 % više u odnosu na prethodnu godinu. (Izvor: Ministarstvo finansija SBK, juni 2024). Prihodi od indirektnih (neizravnih) poreza imaju najveći udio u ukupnim prihodima, i kao takvi predstavljaju najznačajniji prihod Kantona.

U **tabeli 3.** je prikaz prihoda od indirektnih poreza Kantona, općina/gradova SBK i posebno za općinu Bugojno sa Jedinstvenog računa za 2024. godinu i projekcije za period 2025. - 2027 godinu.

Tabela 3. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa

Indirektni porezi	Planirano za 2024	Projekcije 2025	Projekcije 2026	Projekcije 2027
Ukupno	241.502.999	273.013.109	296.064.397	315.775.059
Kanton	205.313.641	232.714.257	252.362.996	269.164.211
(Bugojno)	(4.611.958)	(5.135.671)	(5.569.290)	(5.940.069)
Općine/gradovi	36.189.358	40.298.853	43.701.401	46.610.848

Izvor: Projekcije su urađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetog od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA), maj 2024. godine.

U **tabeli 3.** su posebno prikazano planiranje prihoda od indirektnih poreza za Općinu Bugojno za 2024. godinu kad je planirano da će ovi prihodi biti 4.611.958 KM. Za 2025., 2026. godinu prihodi od indirektnih poreza za Općinu Bugojno se projiciraju da će biti veći u odnosu na planirano u 2024. godini za 11,3 % i 20,7 % respektivno, dok je za 2027. godinu projicirano da će biti veći za 28,8 % u odnosu na plan u 2024. godini.

- Prihodi od direktnih poreza

Projekcija prihoda od direktnih (izravnih) poreza urađene su po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (GDP-nominalni i realni rast GDP-a, inflacija, potrošnja, investicije), uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti. Efekti naplate prihoda od poreza na dobit od uvođenja Zakona o porezu na dobit, pokazuju blagi rast za kantonalne Budžete, a koji se različito odražavaju za svaki kanton pojedinačno.

Kantoni u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH prikupljaju niz drugih direktnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica i porez na dohodak, zatim prihode po osnovu kantonalnih propisa o porezima na imovinu i niz neporeznih prihoda, koji im omogućavaju da financiraju ustavom utvrđene funkcije.

Kod direktnih poreza posebno izdvajamo porez na dohodak i porez na dobit:

Projekcije prihoda od poreza na dohodak za 2025. godinu za Kanton i općine Kantona iznose 60,5 milijuna KM, što predstavlja rast od 10,0 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2024. godini. Predviđa se rast od 10,3 % u 2026. godini, pri čemu će iznositi 66,7 milijuna KM, dok se za 2027. godinu projiciraju prihodi od 73,7 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 10,5 %.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak za SBK u 2025. godini iznose 39,6 milijuna KM, što predstavlja rast od 10,0 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2024. godini. Očekuje se daljnji porast ovih prihoda u narednim godinama, s rastom od 10,3 % u 2026. godini i 10,5 % u 2027. godini. Projekcija za 2026. godinu iznosi 43,7 milijuna KM, dok se za 2027. godinu predviđa iznos od 48,3 milijuna KM.

Prihodi od poreza na dobit za SBK projicirani su na iznos od 38,3 milijuna KM u 2025. godini, što predstavlja povećanje od 1,1 % u odnosu na projekciju za 2024. godinu. Očekuje se da će prihod od poreza na dobit iznositi 38,7 milijuna KM u 2026. godini, a 39,1 milijuna KM u 2027. godini, što predstavlja rast od 1,1 %.

6. Projekcije Budžeta Općine Bugojno za period 2025-2027

6.1 Projekcije prihoda i primitaka za period 2025-2027

Planirani nivo ukupnih prihoda (poreznih i neporeznih) i primitaka, koji bi trebali biti na raspolaganju za finansiranje funkcija Budžeta općine Bugojno u 2024. godini iznosi 14.723.000 KM dok su projekcije za razdoblje 2025-2027. godinu slijedeće:

- 14.083.000 KM u 2025. godini,
- 15.139.000 KM u 2026. godini,
- 16.154.000 KM u 2027. godini. **(Tabela 4.)**

Projekcija ukupnih prihoda i primitaka Općine Bugojno za 2025. godinu predviđa manji iznos u odnosu na planirano u 2024. godini i to za 4,35 %, dok bi trebali biti veći za 19,1 % u odnosu na izvršenje Budžeta u 2023. godini. U skladu sa dostavljenim projekcijama prihoda i analizama makroekonomskih parametara sa viših nivoa vlasti, evidentno je da će ekonomska kriza uz visoku stopu inflacije negativno uticati na stabilnost Općinskog budžeta i zbog toga se za naredne 2 godine trebaju opreznije planirati prihodi i primici a to se posebno odnosi na prilive poreznih prihoda na koje Općine ne može značajno uticati a koji zavise od makroekonomske i fiskalne stabilnosti BiH i FBiH odnosno BDP-a, bilance uvoza i izvoza, ukupne potrošnje, investicija, zaposlenosti, inflacije i vanjskog duga svih nivoa vlasti BiH.

Tabela 4. Projekcija prihoda, primitaka i finansiranja za općinu Bugojno za razdoblje 2025 - 2027

u KM

R. b.	Ekon. kod	Opis	Ostvareno	Plan	Projekcije		
			2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
1		PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	11.826.373	14.723.000	14.083.000	15.139.000	16.154.000
2	710000	PRIHODI OD POREZA	8.713.467	8.762.000	9.722.000	10.573.000	11.428.000
3	711000	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	4.964	10.000	10.000	10.000	15.000
4	712000	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0	0
5	713000	Porezi na plaću i radnu snagu	4.681	6.000	6.000	6.000	6.000
6	714000	Porez na imovinu	1.403.634	1.190.000	1.300.000	1.400.000	1.500.000
7	715000	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	1.583	5.000	5.000	6.000	6.000
8	716000	Porez na dohodak	2.516.044	2.600.000	2.800.000	3.050.000	3.350.000
9	717000	Prihodi od neizravnih poreza	4.782.477	4.950.000	5.600.000	6.100.000	6.550.000
10	719000	Ostali porezi	84	1.000	1.000	1.000	1.000
11	720000	NEPOREZNI PRIHODI	2.582.895	2.142.000	2.411.000	2.616.000	2.776.000
12	721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	62.839	56.000	60.000	65.000	75.000
13	722000	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	2.519.534	2.085.000	2.350.000	2.550.000	2.700.000
14	723000	Novčane kazne (neporezne prirode)	522	1.000	1.000	1.000	1.000
15	730000	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	356.009	2.219.000	950.000	950.000	950.000
16	731000	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	100.000	50.000	50.000	50.000
17	732000	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	356.009	2.119.000	900.000	900.000	900.000
18	733000	Donacije	0	0	0	0	0
19	740000	KAPITALNI TRANSFERI	174.000	1.500.000	900.000	900.000	900.000
20	741000	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	0	0	0	0
21	742000	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	174.000	1.500.000	900.000	900.000	900.000
22	770000	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	2	0	0	0	0
23	777000	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	2	0	0	0	0
24	810000	KAPITALNI PRIMICI	0	100.000	100.000	100.000	100.000
25	811000	Kapitalni primitci od prodaje stalnih sredstava	0	100.000	100.000	100.000	100.000
26	813000	Primitci od financijske imovine	0	0	0	0	0
27	814000	Primitci od dugoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
28	815000	Primitci od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
29		SUFICIT IZ RANIJEG RAZDOBLJA					

Izvor: Služba za finansije i inspeksijski nadzor Općine Bugojno maj, 2024.

Prihodi od poreza (ekonomski kod 710000)

Uključuju slijedeće poreze:

- Porez na dobit pojedinaca i poduzeća
- Porez na plaću i radnu snagu
- Porez na imovinu
- Domaći porez na dobra i usluge
- Porez na dohodak
- Prihodi od indirektnih poreza
- Ostali porezi

Očekivani ukupni iznos prikupljenih **poreznih prihoda za Općinu Bugojno** u 2024. godini iznosi 8.762.000 KM. Dalje, projekcija poreznih prihoda u 2025.godini iznosi 9.722.000 KM, u 2026. godini 10.573.000 KM i u 2027. godini 11.428.000 KM. **(Tabela 4.)**

Iz navedenog može se konstatovati da će se porezni prihodi za period 2025-2027 postepeno povećavati u odnosu na ostvareno u 2023. godini, što će uticati na povećanje ukupnih prihoda Općine Bugojno za naredne 3 fiskalne godine.

Posebno izdvajamo povećanje i smanjenje slijedećih poreznih prihoda:

- Porezi na imovinu (ekonomski kod 714000)

Ovi porezi obuhvataju porez na imovinu od fizičkih i pravnih lica, porez na nasljeđe i darove, porez na promet nepokretnosti fizičkih i pravnih lica i ostale poreze na imovinu, koji najviše zavise od stanja na tržištu nekretnina i provedbe zakonskih propisa.

Plan ovih prihoda za 2024. godinu je 1.190.000 KM, dok su projekcije za 2025.godinu 1.300.000 KM, za 2026. godinu 1.400.000 KM i za 2027. godinu 1.500.000 KM.

- Prihodi od indirektnih poreza (ekonomski kod 717000)

Prihode od indirektnih poreza čine: porezi na dodanu vrijednost (PDV), porezi koji pripadaju Direkciji cesta i porezi na ime finansiranja autocesta FBiH.

Najznačajniji u ovoj grupi prihoda je prihod od PDV-a, koji se zajedno sa porezima koji pripadaju Direkciji cesta i sa porezima na ime finansiranja autocesta FBiH predviđa značajno veće ukupne prihode od indirektnih poreza u iznosu od 5.600.000 u 2025. godini, 6.100.000 KM u 2026. godini i povećanje u ukupnom iznosu od 6.550.000 KM u 2027. godini u odnosu na planirano u 2024. godini (4.950.000 KM) kao i u odnosu na ostvareno u

2023. godini (4.782.477 KM) što je u skladu sa projekcijama dostavljenim od ministarstva finansija SBK kojima je predviđeno povećanje prihoda po ovoj osnovi.

- Porez na dohodak (ekonomski kod 716000)

Prihodi od poreza na dohodak, u skladu sa smjernicama dostavljenim od SBK se projiciraju u 2025. godini 2.800.000 KM, u 2026. godini 3.050.000 KM i u 2027. godini 3.350.000 KM, što je znatno povećanje u odnosu na ostvareno u iznosu od 2.516.044 KM u 2023. godini.

Neporezni prihodi (ekonomski kod 720000)

Neporezni prihodi uključuju:

- prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihode od pozitivnih tečajnih razlika
- Naknade i takse i prihode od pružanja javnih usluga (administrativne takse, komunalne takse, naknade po osnovu dodjele i korištenja građevinskog zemljišta i građenje, naknade za tehnički pregled građevina, naknade za zakup javnih površina, posebne naknade za zaštitu od prirodnih i dr. nesreća, naknade za korištenje šuma, vodne i cestovne naknade i ostale općinske naknade)
- novčane kazne

Očekivani ukupni iznos prikupljenih neporeznih prihoda u 2024. godini iznosi 2.142.000 KM. Projekcija ukupnih neporeznih prihoda u 2025. godini iznosi 2.411.000 KM, u 2026. godini 2.616.000 KM i u 2027. godini 2.776.000 KM.

Potrebno je napomenuti da su neporezni prihodi još uvijek najslabija tačka sagledavanja prihoda koji se kao takvi različito tretiraju u Federaciji BiH, kantonima i općinama, zbog čega treba uslijediti njihovo specificirano i unificirano praćenje. Također, uz neporezne prihode potrebno je da se nadležne općinske službe više angažiraju i oko povećanja tekućih i kapitalnih transfera kao namjenskih sredstva sa viših nivoa vlasti koji imaju tendenciju kontinuiranog pada zbog nedostatka sredstava i nemogućnosti viših nivoa vlasti da sufinansiraju kapitalne i investicione projekte lokalnih zajednica tj. Općina.

Napomena: Potrebno je da Općinsko vijeće Bugojno do 31.12.2024. donese novu Odluku o komunalnim djelatnostima i naknadama u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima SBK (Sl. novine SBK, broj: 13/13) o kojoj značajno zavisi ukupna visina neporeznih prihoda Općine.

6.2. Projekcije rashoda i izdataka po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2025- 2027

Očekivana projekcija rashoda i izdataka Općine Bugojno iznosi 14.083.000 KM u 2025. godini, 15.139.000 KM u 2026. godini i 16.154.000 KM u 2027. godini. Projicirani ukupni rashodi i izdaci za 2025. su manji za 4,67 % u odnosu na planirano u 2024. godini. Zbog nepodmirenih obaveza iz prethodnih godina, Općina i dalje nastoji poduzimati mjere štednje kod javne potrošnje koje bi se trebale provoditi kroz ograničavanje sredstava namjenjenih za tekuće transfere, uz istovremeno osiguranje normalnog funkcionisanja rada javne uprave kao i osiguravanje sredstava za infrastrukturne projekte i investicije. S obzirom da će usporeni ekonomski oporavak negativno uticati na stabilnost budžeta i u narednim godinama jedna od ključnih mjera je upravo smanjenje tekućih transfera kao i kontrola utroška sredstava za kapitalne transfere kako bi se stabilizirao budžet Općine.

Iz navedenog razloga ukupni tekući rashodi (ekonomski kod 610000) su projicirani za 2025. godinu u odnosu na 2024. manje za 4,3 %, odnosno u iznosu od 13.438.000 KM, dok su za 2026. godinu projicirani više u iznosu od 14.394.000 KM i za 2027. godinu u iznosu od 15.304.000 KM, dok su u 2023. godini tekući rashodi ostvareni u iznosu od 10.751.434 KM. Ukupni kapitalni izdaci (ekonomski kod 820000) su planirani za 2024. godinu u iznosu od 485.000 KM a za period 2025-2027. godinu su projicirani u iznosu od 450.000 KM za 2025, 550.000 KM za 2026. i 650.000 KM za 2027. godinu.

Tekuća rezerva je planirana u iznosu od 90.000 KM za 2024. godinu što je približno u skladu sa prethodnim fiskalnim godinama a za period 2025-2027. godinu projicira se u iznosu od 95.000 za 2025. godinu do 95.000 KM za 2026. godinu i 100.000 KM za 2027. godinu.

Pokriće ostvarenog deficita su planirani u iznosu od 100.000 KM za 2024. godinu, dok su projicirani u istom iznosu od 100.000 KM za period od 2025 do 2027. godinu.

Napomena: Pokriće ostvarenog deficita se odnosi na Neraspoređeni višak prihoda i rashoda koji su namjenjeni upravo za pokriće deficita ili podmirivanje zaostalih obaveza iz prethodnih godina.

U slijedećim **tabelama 5.** su prikazane projekcije rashoda i izdataka Općine po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2025-2027. godin

Tabele 5. Projekcije rashoda i izdataka Općine po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2025-2027. godine

u KM

R. b.	Ekon. kod	Vrsta rashoda	Ostvareno 2023.	Plan 2024.	Projekcije		
					2025.	2026.	2027.
1		UKUPNO RASHODI I IZDATCI	10.845.383	14.723.000	14.083.000	15.139.000	16.154.000
2	600000	Tekuća pričuva		90.000	95.000	95.000	100.000
3	610000	Ukupni tekući rashodi	10.751.434	14.048.000	13.438.000	14.394.000	15.304.000
4	611000	Plaće i naknade troškova zaposlenih	2.371.312	2.721.000	2.855.000	2.955.000	3.100.000
5	612000	Doprinosi poslodavaca i ostali doprinosi	211.915	243.000	255.000	265.000	280.000
6	613000	Izdaci za materijal, sitni inventar i usluge	621.467	677.000	720.000	750.000	814.000
7	614000	Tekući transferi i drugi tekući rashidi	5.548.145	7.174.000	6.600.000	7.065.000	7.350.000
8	615000	Kapitalni transferi	1.998.595	3.223.000	3.000.000	3.350.000	3.750.000
9	616000	Izdaci za kamate	0	10.000	8.000	9.000	10.000
10	820000	Ukupni kapitalni izdaci	93.949	485.000	450.000	550.000	650.000
11	821000	Izdaci za nabavu stalnih sredstava	93.949	485.000	450.000	550.000	650.000
12	822000	Izdaci za financijsku imovinu	0	0	0	0	0
13	823000	Izdaci za otplate dugova	0	0	0	0	0
14		Pokriće ostvarenog deficita	0	100.000	100.000	100.000	100.000
14		Broj zaposlenih	80	85	85	86	87

R. b.	Funkc. kod - Klasa	RASHOCI PO FUNKCIONALNIM KATEGORIJAMA	Ostvareno 2023.	Plan 2024.	Projekcije		
					2025.	2026.	2027.
1		UKUPNO	10.845.383	14.723.000	14.083.000	15.139.000	16.154.000
2	01	OPĆE JAVNE USLUGE	3.748.810	4.756.000	4.900.000	5.100.000	5.300.000
3	02	OBRANA	0	0	0	0	0
4	03	JAVNI RED I SIGURNOST	200.000	230.000	253.000	259.000	270.000
5	04	EKONOMSKI POSLOVI	1.409.782	2.205.000	1.900.000	2.200.000	2.400.000
6	05	ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	638.371	680.000	700.000	760.000	850.000
7	06	STAMBENI I ZAJEDNIČKI POSLOVI	949.960	2.113.000	2.000.000	2.100.000	2.350.000
8	07	ZDRAVSTVO	66.000	166.000	170.000	180.000	190.000
9	08	REKREACIJA, KULTURA I RELIGIJA	2.153.457	2.641.000	2.300.000	2.600.000	2.750.000
10	09	OBRAZOVANJE	624.541	815.000	740.000	780.000	844.000
11	10	SOCIJALNA ZAŠTITA	1.054.462	1.117.000	1.120.000	1.160.000	1.200.000

Izvor: Služba za finansije i inspekcijski nadzor Općine Bugojno maj, 2024.

Plaće i naknade troškova zaposlenih (ekonomski kod 611000)

Planirani prosječan broj zaposlenih (državnih službenika i namještenika) u jedinstvenom organu uprave Općine Bugojno za 2024. godine je 85, uz uvjet da se popune upražnjena radna mjesta sa novim zaposlenicima. Međutim, zbog usporenog ekonomskog oporavka kao i zbog usporene konkursne procedure kod prijema novozaposlenih nije izvjesno da će se to u potpunosti ostvariti do kraja 2024. godine. Ukupno planirana potrošnja za bruto plaće i naknade zaposlenih u 2024. iznosi 2.721.000 KM dok je projicirani iznos za 2025. godinu 2.855.000 KM (za 85 zaposlenih), za 2026. godinu projicirani iznos je 2.955.000 KM (za 86 zaposlenih) i za 2027. godinu 3.100.000 KM (za 87 zaposlenih). Prema tome, projicirani prosječan broj zaposlenih u organu uprave Općine Bugojno za period 2025.-2027. godinu je 86 uzimajući u obzir odlaske trenutno zaposlenih u penziju i zapošljavanje novih državnih službenika i namještenika.

Izdaci za materijal, sitni inventar i usluge (ekonomski kod 613000)

Ukupna izdvajanja za materijalne troškove, sitni inventar i usluge Općine Bugojno procjenjuju se na 677.000 KM u 2024. god., 720.000 KM u 2025., 750.000 KM u 2026. godini i 814.000 KM u 2027. godini. Putni troškovi, nabavka materijala, komunalni izdaci, troškovi energije, izdaci za tekuće održavanje i ugovorene usluge su realno planirani i neizbježni kad je u pitanju funkcionisanje rada Organa uprave, odnosno pružanje kvalitetne i profesionalne usluge građanima, kao i potrebe za sredstvima za rad Općinskog vijeća, Općinskih službi i mjesnih zajednica.

Tekući transferi (ekonomski kod 614000)

Ukupna izdvajanja za tekuće transfere su planirana u iznosu od 7.174.000 KM za 2024., dok su za narednu 2025.godinu ista sredstva smanjena zbog nepredvidljivog rasta poreznih prihoda Općine kao i zbog veće potrebe ulaganja u infrastrukturu. S tim u vezi projicirana su sredstva za tekuće transfere u iznosu od 6.600.000 KM za 2025. godinu, 7.065.000 KM za 2026. godinu i 7.350.000 KM za 2027. godinu. Drugi razlog smanjenja projiciranih iznosa za ovu namjenu za period u 2025. godini u odnosu na tekuću 2024. godinu leži u činjenici da opreznije planiranje neporeznih prihoda narednih godina zahtjeva i mjere štednje za sve korisnike budžetskih sredstava dok su bruto plaće zaposlenih zakonski regulisane a materijalni troškovi za rad javne uprave i Općinskog vijeća su minimalno planirani iako se očekuje znatno

povećanje cijena. Uz mjere štednje, budžetsko programiranje je sigurno jedno od rješenja problema nerealne potrošnje krajnjih korisnika tekućih transfera. Po pitanju izrade programa potrošnje po kojima bi se finansirali svi korisnici budžetskih sredstava, potrebno je da se svi akteri uključe u proces planiranja i izrade dokumenata Budžeta kako bi se sredstva trošila realno, namjenski i transparentno. Kako bi se budžetsko programiranje realizovalo u skladu sa Zakonom o Budžetima FBiH i ostalim zakonskim propisima, potrebno je da sve potrošačke jedinice organa uprave (općinske službe) urade pojedinačne programe utroška sredstava za tekuće i kapitalne transfere i izdatke kako bi služba za finansije i inspekcijski nadzor mogla pratiti namjenski i transparentan utrošak sredstava iz Budžeta.

Kapitalni transferi (ekonomski kod 615000)

Ukupna izdvajanja za kapitalne transfere su planirana u iznosu od 3.223.000 KM za 2024. godinu dok su projekcije za razdoblje 2025-2027 sljedeće: 3.000.000 KM za 2025. god., 3.350.000 KM za 2026. godinu i 3.750.000 KM za 2027. godinu. Uzimajući u obzir trenutnu ekonomsku krizu praćenu inflacijom (posebno poskupljenjima građevinskog materijala), potrebu za obnovom infrastrukture na teritoriji Općine i uzimajući u obzir dijelom dostavljene zahtjeve korisnika za finansiranje infrastrukturnih projekata iz prošle godine koje je Služba za finansije i inspekcijski nadzor zaprimila od nadležnih Općinskih službi, iznosi za kapitalne transfere su projicirani za period 2025-2027. u znatno većim iznosima od ostvarenja u 2023. godini.

Infrastrukturni i kapitalni projekti kao i razvojni programi koje Općina planira realizovati i implementirati za period 2025-2027. godine nisu navedeni u Nacrtu dokumenta strategije razvoja Općine za period 2011-2020, jer se isti treba revidirati odnosno uraditi novi. Upćenito, najvažniji razvojni programi u budućem dokumentu strategije razvoja Općine trebaju uključiti: Izgradnju infrastrukture sufinansiranjem projekata u nadležnosti javnih preduzeća, podršku razvoju malih i srednjih preduzeća, razvoj poljoprivredne proizvodnje i kreiranje poslovnog okruženja za privlačenje investicija. Općina Bugojno će nastojati da za period od 2025-2027. započne i završi veći dio projekata koji su planirani pod svakim pojedinačnim programom budžetskih korisnika (općinskih službi) i u skladu sa svojim mogućnostima i nadležnostima.

Ukupni kapitalni izdaci (ekonomski kod 820000) se uglavnom odnose na održavanje zgrade Općine, nabavku opreme i infrastrukturne projekte za građevine i mostove koji se vode kao

stalno sredstvo Općine a planirani su u iznosu od 485.000 KM za 2024. godinu dok su projicirani od 450.000 KM do 650.000 KM za period 2025- 2027. godinu.

Napomena : Izdaci za otplate duga (ekonomski kod 823000)

Općina Bugojno nije planirala nova dugoročna zaduženja u 2024. godini dok za razdoblje 2025-2027. nije isključena opcija novog zaduživanja, zavisno od priliva sredstava i infrastrukturnih projekata od vitalne važnosti za dugoročni razvoj općine.

Budžetska potrošnja po funkcionalnoj klasifikaciji (Rashodi po funkcionalnim kategorijama iz Tabele 5)

Iz pregleda rashoda po funkcionalnoj klasifikaciji vidljivo je da se najveći dio sredstava usmjerava prema aktivnostima općih javnih službi (regulisano zakonom) odnosno prema povećanju kvalitete usluga građanima, Općinskom pravobranilaštvu Bugojno, zaposlenju visoke i srednje stručne spreme u organu uprave ali i sudskim troškovima, nabavci opreme i održavanju zgrade Općine. Potrošnja usmjerena prema ekonomskim, stambenim i zajedničkim poslovima je posebno značajna jer je prioritet Općine da kroz izgradnju infrastrukture stvara preduslove za investicije i razvoj ali i da na taj način poticanjem implementacije projekata pomogne lokalnim građevinskim firmama i cjelokupnoj privredi Općine. S druge strane, za period od 2025. do 2027. planira se realna potrošnje za sve aktivnosti u skladu trenutnom inflacijom (poskupljenjima) i sa prilikom ukupnih prihoda Općine kako bi se stabilizirao budžet.

7. Pregled programa aktivnosti budžetskog korisnika, Jedinstvenog organa uprave sa potrošačkim jedinicama, za period 2025-2027. godinu

Strateški cilj budžetskog korisnika, jedinstvenog organa uprave je blagovremeno i potpuno ostvarivanje programskih aktivnosti Načelnika Općine zajedno sa potrošačkim jedinicama odnosno općinskim službama.

Tabela 6. Pregled programa aktivnosti po potrošačkim jedinicama (Načelnik i Općinske službe) za period 2025-2027.

u KM

Lista programa aktivnosti potrošačkih jedinica	Plan za 2024.	Projekcije			Nosioč aktivnosti	Izvor finansiranja
		2025.	2026.	2027.		
1. Program aktivnosti Općinskog Načelnika <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuću rezervu i izdatke za opremu	234.500	243.000	253.000	274.000	Načelnik	Vlastita sredstva
2. Program aktivnosti Stručne službe općinskog vijeća i Načelnika <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge (posebno za rad vijećnika i komisija), parlamentarne stranke, izbornu komisiju, nabavku opreme, održavanje kasarne i rekonstrukciju zgrade Općine	1.496.500	1.530.000	1.580.000	1.650.000	Sekretar općinskog vijeća i načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
3. Program aktivnosti Službe za civilnu zaštitu. <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere (elementarne nepogode i deminiranje) i nabavku opreme	240.500	250.000	286.000	320.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije

4. Program aktivnosti Službe za privredu, društvene djelatnosti i opću upravu <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere-posebni programi za sport, kulturu, NVO, obrazovanje, poduzetništvo, poljoprivredu, poduzetništvo i ostalo i izdatke za opremu.	6.317.100	5.900.000	6.400.000	6.730.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
5. Program aktivnosti Službe za urbanizam, građenje, geodetsko-katastarske i imovinsko pravne poslove. <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, kapitalne izdatke i transfere i izdatke za opremu.	518.600	530.000	560.000	610.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
6. Program aktivnosti Službe za stambeno komunalne poslove, obnovu i razvoj MZ <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere- posebni programi za transfere i subvencije, izdatke za nabavku stalnih sredstava (oprema), kapitalne transfere drugim nivoima vlasti, kapitalne transfere pojedincima (obnova kuća)	5.319.300	5.000.000	5.400.000	5.870.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
7. Program aktivnosti Službe za finansije i inspekcijski nadzor <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere (povrat poreza), izdatke za opremu, otplatu kredita, izdatke za kamate	496.500	530.000	560.000	600.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
8. Program aktivnosti za pokriće deficita iz ranijih godina za period 2024-2027. godinu (Neraspoređeni višak prihoda i rashoda)	100.000	100.000	100.000	100.000	Općina Bugojno kao jed.organ uprave	Vlastita sredstva
UKUPNO	14.723.000	14.083.000	15.139.000	16.154.000		

Izvor: Služba za finansije i inspekcijski nadzor Općine Bugojno, juni 2024.

Programi aktivnosti svih potrošačkih jedinica-Načelnika i općinskih službi **u tabeli 6.** čine ukupnu programsku aktivnost jedinstvenog organa uprave. Potrošačke jedinice odnosno Načelnik i općinske službe, kao budžetski korisnici, su dužni da u sklopu navedenih programskih aktivnosti izrade pojedinačne programe koji će obuhvatiti sve tekuće i kapitalne transfere/subvencije pojedincima, udruženjima, javnim preduzećima i ustanovama klasifikovane po funkcionalnim kategorijama iz slijedećih oblasti: Opće javne usluge, odbrana, javni red i sigurnost, ekonomski poslovi, zaštita životne sredine, stambeni i zajednički poslovi, zdravstvo, rekreacija-sport, kultura i religija, obrazovanje i socijalna zaštita.

8. Mjere i preporuke za upravljanje prihodima, primicima, rashodima i izdacima u budžetu Općine Bugojno

Preporuke i mjere za fiskalnu i makroekonomsku politiku Općine za period 2025-2027 :

- Restriktivna politika prema potrošnji budžetskih sredstava posebno u uvjetima ekonomske krize kao i trenutnom inflacijom (rastom opće razine cijena)
- Budžetska disciplina i jačanje fiskalne odgovornosti korisnika budžetskih sredstava (potrošačkih jedinica; Načelnika i Općinskih službi)
- Uvođenje trezorskog poslovanja i uspostava efikasnog internog sistema kontrole i nadzora nad utroškom sredstava svih potrošačkih jedinica
- Jačanje makroekonomske stabilnosti (važna uloga nadležnih službi, privatnog sektora, javnih preduzeća, javnih ustanova i ostalih korisnika budžetskih sredstava)
- Provođenje daljnje reforme javne uprave, javnih preduzeća i javnih ustanova
- Provođenje mjera za poticanje zaposlenosti u javnom i privatnom sektoru
- Pобоljšanje naplate poreznih i neporeznih prihoda primjenom zakonskih propisa
- Koordinacija, saradnja i pojačane aktivnosti svih korisnika budžetskih sredstava u prikupljanju javnih prihoda sa svih nivoa vlasti
- Donošenje Odluka i drugih općih i pojedinačnih akata za uređivanje svih oblasti u skladu sa zakonima i nadležnosti Načelnika i Općinskog vijeća.

- Sprovođenje svih zakonskih i podzakonskih akata sa viših nivoa vlasti kao i usklađivanje svih pravnih regulativa općine sa važećim zakonima a koje nisu još uvijek usklađene.

Na osnovu procijenjenog okvira raspoloživih prihoda i prioriteta politika Općine s jedne strane, zatim analize objavljenih dokumenata sa viših nivoa vlasti i finansijskih zahtjeva korisnika Budžeta (djelomično dostavljeni od potrošačkih jedinica-općinskih službi) ovim dokumentom okvirnog Budžeta Općine Bugojno predloženi su prioriteti potrošnje za naredni trogodišnji period, a u skladu s tim i početne gornje granice rashoda korisnika Budžeta za 2025., 2026. i 2027. godinu.

***Napomena:** Ograničavajući faktor za utvrđivanje predloženih prioriteta potrošnje i početnih gornjih granica rashoda je projicirani okvir raspoloživih prihoda prikazan u tabeli 4. (Projekcija prihoda, primitaka i finansiranja općine Bugojno za period 2025.- 2027. godinu).*

Pripremio:

Mr.sci. Amer Ajanović, dipl.oec.

Služba za finansije i inspeksijski nadzor Općine Bugojno

Broj: 07-14-00723-24

Bugojno, juni 2024. god.

NAČELNIK OPĆINE

Hasan Ajkunić, s.r.